

wehenga o nga iwi o Hamoa kei raro i te mana o te kawanatanga o Niu Tirenī, e kiia ana ko nga Mau. Ko te timatanga o tona raruraru he korenga i utu taake e £2/16/- a, me tona turinga hoki ki te ture i te wa i hopukia ai ia, whakataua ana e ono marama ki te herehere. I a Tihema nei ka u ki Akarana a kawea ana ki Mautini, i te 4 o Hune nei ka puta mai. I aru tabi mai tona hoa i a ia.

I tona putanga mai ai ano te rite kei te pohiri mo te tino Kingi—"Ohana i runga rawa!" te whakanui a te pakeha (engari rawa ia a te hunga i aroha i te kore rawa i marama pai tona hereherenga, he roia, he minita me etahi o nga tangata nunui o Akarana). I waho o te keeti o te herehere e rarangi tatari atu ana a te tini o te motoka, ka eke hoki a Tamabehe raua ko te wahine me a raua tamariki ki to ratou nei ka. I Kuini Tiriti me te mea he tiwhana aniwaniwa te rite ki te rauawa o te motoka e ata haere ana i te tiriti. Tana kupu mutunga iho i te mea ka tata te rewā atu o te tima i te waapu. ---"E Toa mā, kia mahara ki Hamoa!"

TE MATE KOHI, Consumption.

TE PUTAKE O TE "KOHI."

T. WI REPA, M.B., Ch.B.

3. Ka pai te marae, me te whare, engari ka inu miraka mate, ka nui te mate kōhi o te puku."

Kei roto i te "Clinical Journal" o Pepuere 1st, 1928, enei korero: "Ko te kōhi he mate no te hunga pohara. Ko te katua o nga mea mate e whakaatutia ana kei raro noa atu i te kaute o nga mea e mate ana: me te kaute hoki o nga tupapaku e whakaatutia ana kei raro noa atu i te maha o te hunga e mate-mate ana."

Na Winfield enei korero i roto i tona Pukapuka "Modern Methods in the Diagnosis and Treatment of Pulmonary Tuberculosis," page 6: "Kua whakaatutia, ko nga kainga o te hunga mahi (working class) kua paru katoa i te kakano kōhi, tae noa ki a ratau tamariki. Ko nga tamariki a nga mea kōhi, kei te nohia katoatia e te kakano o te kōhi. Na nga tirotirohanga i nga tupapaku (Post Mortem examination), i tautoko, tenei whakaaro."

Mo te iwi pakeha nga korero i runga ake nei. Anei tooku mahara. E hara no te Maori rawakore anake tenei mate. No nga ahua katoa o te tangata Maori: rangatira, ware, tamaiti, wahine, tane. Ahakoa whai moni te Maori, kaore e whakapaua e ia hei hanga kainga pai mo tona whanau, kia pai ai te tipu kia ora ai i nga hau pai ahakoa pewhea o tatau whakapapa, kaore e arotia mai e taua kuare, e taua paru, e aua tikanga pohehe a tatau, e powhiri nei, e whakakaha nei i te mate kōhi.